

Programma's Tweede Kamer verkiezingen november 2023

d.d. 13 november 2023

Onderstaand de standpunten van de VVD, NSC, GL/PvdA, PVV, BBB, D66 en PvdD (de zeven grootste partijen volgens de peilingwijzer op 7 november 2023) over thema's relevant voor maatschappelijke voorzieningen en vastgoed, namelijk:

1. Ontmoeten, buurthuizen, wijkcentra, bibliotheken
2. Onderwijshuisvesting
3. Sportvoorzieningen
4. Verduurzamen maatschappelijk vastgoed
5. Huisvesten vluchtelingen

Thema: Ontmoeten, buurthuizen, wijkcentra bibliotheken

VVD:

Er komt een bibliotheekvoorziening in elke gemeente. Zo heeft iedereen een bibliotheekvoorziening op een redelijke afstand. De bibliotheek is een ontmoetingsplek voor jong en oud, en een belangrijke plek om leesvaardigheden en digitale vaardigheden op te doen. Ook zetten we in op de online bibliotheek.

NSC:

Om ervoor te zorgen dat mensen die al langer in een buurt wonen en mensen die nieuw komen elkaar kunnen ontmoeten, zijn leefbaarheidsactiviteiten nodig. Gemeenten, woningcorporaties en zorg- en welzijnsorganisaties maken hiervoor samen buurtplannen die onderdeel worden van de lokale prestatieafspraken.

De bibliotheek is een belangrijke basisvoorziening en is gratis voor kinderen. Naast leesbevordering, bevorderen van leesplezier en digitalisering heeft de bibliotheek een belangrijke rol in het aanjagen van cultuur en het zijn van een ontmoetingsplaats.

Gemeenten maken afspraken over gemeenschappelijke ontmoetingsplekken, zowel binnen (bijvoorbeeld buurthuis kamers) als buiten (wijktuinen) waar actief ingezet wordt op de preventie van eenzaamheid. Ook recreatief groen in en om steden en dorpen groeit niet vanzelf mee met de grote aantallen woningen die moeten worden gebouwd. Rijk, provincie en gemeenten maken daarom afspraken om bij alle ruimtelijke plannen en gebiedsontwikkelingen de ontwikkeling van groen evenwichtig mee te nemen.

GL/PvdA:

De democratie begint op buurt- en wijkniveau en bij alle andere manieren waarop burgers zich organiseren. We investeren daarom fors in de leefbaarheid van buurten en wijken en in plekken waar mensen samenkomen en zich kunnen organiseren. We stoppen de afbouw van de buurthuizen in Nederland, organiseren een landelijk dekkend netwerk van openbare bibliotheken en zorgen dat er in alle buurten en wijken voldoende gemeenschappelijke plekken zijn waar je graag wilt zijn. In dit kader zorgen we ook voor de terugkeer van culturele voorzieningen in die wijken. De woningcorporaties

krijgen weer de expliciete taak om ook voldoende ontmoetingsplekken te organiseren in de buurten waar zij actief zijn. We verruimen daarnaast de mogelijkheid voor bewonersinitiatieven om maatschappelijk vastgoed, zoals een buurthuis, gemeenschappelijke tuin, stuk grond of speeltuin over te nemen van de gemeente om deze coöperatief te beheren als buurt (recht van overname). Wijkteams geven we de middelen en ruimte om meer te gaan opereren als opbouwwerkers: professionals die actief lokale gemeenschappen vormen en burgers ondersteunen om zich collectief te organiseren.

De komende twintig jaar investeren wij met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid in kwetsbare wijken om inwoners weer perspectief te geven. We investeren in woningen, leefomgeving, ontmoetingsplaatsen, werk, talentontwikkeling en veiligheid. Bewoners weten het beste wat er mis is in hun wijk en ervaren zelf wat ze onveilig vinden. Daarom maken we het mogelijk dat bewoners de prioriteiten voor de inzet van handhaving en politie in hun wijk deels gaan mee bepalen. Dat doen we door ervaringskennis onderdeel te laten zijn van aanbestedingen.

Een benaderbare overheid. We maken de overheid weer zichtbaar en aanspreekbaar. Dit betekent meer wijkagenten op straat met tijd om een praatje te maken, wijkteams die actief de wijken intrekken, hoogwaardige buurthuizen met sociaal werkers en loketten bij de gemeente waar mensen kunnen aankloppen voor al hun problemen met de overheid.

Stimuleren maatschappelijk vastgoed. We introduceren een nieuwe leegstand ladder: we herstellen panden bij voorkeur in een maatschappelijke bestemming (buurthuis, kantine, etc.). Buurtbewoners krijgen mogelijkheden om gezamenlijk dit soort vastgoed over te nemen. Pas als dat niet lukt, kunnen maatschappelijk relevante woonbestemmingen een plek krijgen, daarna commerciële woonbestemmingen en pas dan kijken we naar commerciële herbestemming. Om langdurige leegstand te voorkomen, verwachten we van gemeenten dat ze binnen drie jaar de ladder doorlopen hebben.

Jongeren moeten kunnen uitgaan. We willen geen samenleving waarin jongeren onder de 18 jaar, die geen alcohol mogen drinken, alleen maar in de schaduw kunnen samenkomen en er geen sociale controle is. We bevorderen daarom dat er in steden en dorpen meer uitgaansmogelijkheden voor jongeren komen. In buurthuizen, sportverenigingen of gewoon horeca die wel toegankelijk voor jongeren is.

De bibliotheek voor iedereen. Wij stellen de toegankelijkheid, bereikbaarheid en kwaliteit van de bibliotheek voor de langere termijn veilig. We maken het basisabonnement van de bibliotheek gratis voor iedereen. Bibliotheken gaan samenwerken met scholen om daar een wisselende en hoogwaardige collectie boeken te garanderen. We houden vast aan de plannen om een zorgplicht 78 voor gemeenten in te voeren die voorschrijft dat in iedere kleine gemeente of grootstedelijke buurt met kansengelijkheid problemen een bibliotheek moet zijn.

Gemeenten krijgen de middelen om deze banen te creëren in samenwerking met (sociale) ondernemingen, lokale maatschappelijke organisaties, sociale coöperaties en sociale ontwikkelbedrijven. Bijvoorbeeld bij sportclubs, in de ouderenzorg, het onderwijs en in de wijken.

PVV:

In het partijprogramma van de PVV komt het thema niet, of niet in de bedoelde context, voor.

BBB:

We houden de basisvoorzieningen op pijl. Ontmoetingsplaatsen in de directe omgeving: zoals het dorps huis, chillplek voor jongeren, de sportkantine en de bibliotheek.

Samenwerken met lokale gemeenschappen voor preventie en gerichte zorg. BBB pleit voor een integrale aanpak op wijk- en buurniveau, waarbij gemeenschapshuizen, wijkcentra en (sport)verenigingen een centrale rol spelen.

Buurthuizen, jeugdhonken, jongeren hubs etc. dragen bij aan preventie en aansluiting op de belevingswereld van onze jeugd. Als BBB vinden we dat de inzet van deze faciliteiten op alle mogelijke manieren in stand gehouden moeten worden en waar nodig uitgebreid. Denk hier bijvoorbeeld aan de inzet van combinatiefunctionarissen, die actief in de wijk kinderen betrekken, signaleren en verbinden. Dit heeft een sterk preventieve werking.

Scholen op zowel het platteland als in de stedelijke gebieden krijgen de functie van buurtcentrum. Het concept 'Brede Scholen' wordt via maatwerk per situatie door de eindgebruikers vormgegeven.

D66:

Kunst, cultuur en wetenschap bieden houvast, troost én verbeelding en hoop. Bibliotheken vormen een ontmoetingsplaats en geven een impuls aan de samenleving. Net als de investeringen in de nieuwe generatie via het onderwijs, versterken de investeringen in kunst, cultuur en wetenschap ook onze economie. Ze zorgen voor een sterk Nederland, waar ruim baan is voor alle soorten kennis, creativiteit en innovatie.

PvdD:

Gentrificatie wordt tegengegaan door aan te sturen op gemengde wijken, waar bewoners van verschillende inkomensgroepen, achtergronden en leefstijlen elkaar ontmoeten. Het karakter van wijken en de rechten van degenen die daar reeds wonen worden beschermd. Huisuitzetting en uithuisplaatsing worden voorkomen door voldoende en tijdige schuldhulpverlening. Directe uithuisplaatsing bij betalingsachterstand wordt verboden.

Als in onze steden en dorpen fietsers en voetgangers bij het ontwerpen en gebruiken voorrang krijgen, maakt dat een wereld van verschil. De lucht wordt schoner en de wegen worden veiliger. Meer ruimte voor de fietser en de voetganger betekent ook een andere rol voor de auto. Er komt zo meer plaats voor groen en ontmoetingsplekken in de stad.

Er wordt ruimte gemaakt voor buurtmoestuinen. Zo brengen we mensen weer rechtstreeks in contact met voedsel, buurtgenoten en de natuur.

Bibliotheken spelen een grote rol in het bevorderen van leesplezier en vervullen een belangrijke sociaal-maatschappelijke functie. We investeren in voldoende bibliotheken en hun activiteiten, inclusief kleinere buurtbibliotheken, zodat ze hun belangrijke rol met verve kunnen vervullen.

Mensen moeten meer zeggenschap krijgen over hun directe leefomgeving. Daarom versterken we wijk- en buurtverenigingen en wijkraden en worden zij actief betrokken bij besluiten over de buurt. Buurtverenigingen krijgen naar Brits voorbeeld meer rechten om mee te bepalen over de functie van publieke gebouwen

Conclusie:

In het overgrote deel van de partijprogramma's wordt aandacht besteed aan ontmoetingsplekken als bibliotheken, buurthuizen en wijkcentra. Het belang van dit type vastgoed wordt vaak benadrukt door de link met sociale cohesie. In de verkiezingsprogramma's van twee jaar geleden was de algemene consensus redelijk gelijk aan die van dit jaar: partijen erkennen het belang van bibliotheken, buurthuizen en wijkcentra en zijn bereid hierin te investeren.

Thema Onderwijshuisvesting

VVD:

De VVD wil het beste onderwijs voor iedereen. Daarvoor is een overheid nodig die moeilijke beslissingen durft te nemen. Een overheid nodig die zich ermee bemoeit

Kinderopvang en basisonderwijs gaan beter samenwerken. We schrappen regelgeving die integrale kindcentra bemoeilijkt, zodat meer kinderen op dezelfde plek naar buitenschoolse opvang en school gaan. We werken toe naar de dagschool, waar ouders ontzorgd worden en leerlingen zichzelf maximaal kunnen ontwikkelen.

Er is in het partijprogramma van de VVD veel aandacht voor onderwijskwaliteit e.d. De huisvesting van onderwijsinstellingen komt echter niet echt aan bod. Enkel bovenstaande citaten kunnen enigszins aan onderwijshuisvesting worden gelinkt.

NSC:

Een nieuw kabinet moet investeren in de structurele samenwerking met de regio. We pleiten ervoor dat het kabinet met alle provincies een strategische investeringsagenda opstelt, waarin afspraken staan over economische ontwikkeling, bereikbaarheid en cultuur. Deze afspraken vervangen de bestaande regio deals en worden leidend voor de toekenning van rijksbudgetten uit de begroting. Het regionale bedrijfsleven, onderwijs, maatschappelijke organisaties en gemeenten worden hierbij actief betrokken.

Gemeenten dragen zorg voor adequate onderwijshuisvesting. Er moet een inhaalslag worden gemaakt op het gebied van renovatie, onderhoud en verduurzaming van gebouwen. We verwachten van gemeenten dat zij duidelijke afspraken maken met schoolbesturen over verantwoordelijkheden en geldstromen.

Aanbod van verschillende soorten scholen door verschillende scholen verenigingen, is goed voor de kwaliteit. We ontmoedigen de vorming van te grote koepels waardoor één schoolvereniging een hele regio of stad beheerst.

GL/PvdA:

Goed onderwijs en een groene toekomst komen ook hier samen. Kinderen zitten nog veelal in schoolgebouwen uit de jaren zestig van de vorige eeuw. Het grootschalig opknappen, vernieuwen, verduurzamen en veiliger maken van de scholen en de schoolomgeving is voor ons een essentieel onderdeel van een goed leerklimaat.

Van-werk-naar-werk-trajecten. Door een combinatie van opleiding, uitkering, aanvulling van de oude werkgever en inkomen bij de nieuwe werkgever, bieden we omscholing aan zonder onzekerheid over inkomen. We organiseren dit zoveel mogelijk via regionale werkcentra, waar bijvoorbeeld ook onderwijs aan laaggeletterden wordt georganiseerd.

PVV:

In het partijprogramma van de PVV komt het thema niet, of niet in de bedoelde context, voor.

BBB:

We houden de basisvoorzieningen op peil. Onderwijs & kinderopvang; kwalitatief goed en goed bereikbaar.

Speciaal onderwijs in de buurt en als dit verder weg is, moeten kinderen en jongeren die naar het speciaal onderwijs gaan, goed vervoer hebben.

Het is van wezenlijk belang dat kleinere scholen open blijven. Handhaving van basisscholen in de kernen draagt bij aan de toekomstige levensvatbaarheid van deze kernen, doordat ouders met kinderen in kernen kunnen blijven wonen.

Thuis nabij onderwijs wordt de norm. Het openhouden van scholen in de regio krijgt prioriteit.

BBB is voor het behoud van basisscholen in de kleinere kernen. Deze basisscholen dienen zo lang mogelijk behouden te blijven, ook al zakt het aantal leerlingen onder de huidige landelijke grens. Hierbij steunt het Rijk de gemeenten zowel financieel als anderszins.

Elke regio in Nederland heeft een dekkend aanbod van beroepsopleidingen.

Scholen op zowel het platteland als in de stedelijke gebieden krijgen de functie van buurtcentrum. Het concept 'Brede Scholen' wordt via maatwerk per situatie door de eindgebruikers vormgegeven.

D66:

We stimuleren voldoende onderwijsaanbod, zoveel mogelijk dicht bij huis. Zo laten we niet langer kinderen gescheiden van elkaar opgroeien, maar samen spelen en leren. Dat is goed voor de brede ontwikkeling van kinderen én goed voor de maatschappij.

Veel te veel schoolgebouwen zijn in slechte staat. Dat gaan we aanpakken. Als we gebouwen goed isoleren en de energierekening omlaag brengen, blijft er meer geld over voor goed onderwijs. Gezonde lucht in de klas zorgt voor een goede omgeving om te leren. En schoolpleinen met veel groen dragen bij aan speelgenot en ontspanning. Een goed schoolgebouw draagt bij aan de

onderwijskwaliteit en is de basis om inclusief onderwijs en de rijke schooldag verder te realiseren. Daarnaast geeft een goed schoolgebouw een impuls aan de leefomgeving en kan het de buurt of een dorp aantrekkelijk maken.

- Gemeenten krijgen meer middelen om te investeren in goede onderwijshuisvesting, inclusief kinderopvang, en om verouderde schoolgebouwen te vervangen of te renoveren.
- Nieuwe schoolgebouwen voldoen aan hoge klimaatdoelstellingen en zijn toegankelijk voor iedereen. Ook geven ze ruimte voor een combinatie met kinderopvang, de rijke schooldag, praktijkgericht onderwijs en brede middelbare scholen. Hiervoor komt er een duidelijk pakket aan eisen aan schoolgebouwen.

PvdD:

Vanuit elke woonkern zijn de onderwijs- en zorginstellingen en de overheidsdiensten met het openbaar vervoer goed bereikbaar, ook voor mensen met een lichamelijke beperking.

Cultuur-, kunst- en muziekeducatie krijgen een vaste plek in het lesprogramma van het basis-, voortgezet en middelbaar beroepsonderwijs. Scholen worden een plek waar verbinding ontstaat tussen wijk, ouders, culturele instellingen, bibliotheken, kunstencentra, musea, verenigingen en podia.

Basisvoorzieningen (zoals scholen, culturele instellingen en zorgvoorzieningen) in dunbevolkte gebieden worden zoveel mogelijk behouden zodat iedereen fatsoenlijke toegang houdt tot deze essentiële voorzieningen

Het Rijk investeert extra in toegankelijkheid van alle scholen voor mensen met een beperking.

Groene en gezonde scholen. Lekker ravotten in het gras of tekenles in de natuur. Groene schoolpleinen en buitenlessen dragen bij aan het welzijn van leerlingen.

We investeren in groene schoolpleinen. Buitenlessen worden gestimuleerd.

Conclusie:

In vrijwel ieder partijprogramma wordt pagina's lang ingegaan op de kwaliteit van het Nederlandse onderwijs. Vooral het lerarentekort komt uitgebreid aan bod. Veel partijen zien ook het belang van scholen als plek waar mensen, opvang en andere (maatschappelijke) diensten samenkomen. Een paar partijen pleiten voor kleine buurt- en dorpscholen.

Als het om de gebouwen zelf gaat is er een hele vooruitgang te zien als je het vergelijkt met de teksten van de programma's uit 2021. Toen werd er namelijk met geen woord over de gebouwen gerept. Dat is nu nog maar bij een van de grote partijen het geval. Veel partijen geven impliciet of expliciet te kennen dat er iets met de gebouwen moet gebeuren. Twee partijen zien daarbij vppr zichzelf ook een rol. Zij gaan de slechte staat van de schoolgebouwen aanpakken of investeren in duurzame scholen. Een andere partij zegt dat gemeenten en scholen dat met elkaar moeten oplossen. Die willen we graag meegeven dat het Rijk moet voorzien in voldoende bekostiging en de landelijke politiek hier toch echt aan zet is.

Thema Sportvoorzieningen

VVD:

Tevens zorgen we voor meer functies in nieuwbouwwijken. Denk hierbij aan het bouwen van voldoende sportplekken, sportfaciliteiten, horeca en recreatiegelegenheden.

Onze economie en samenleving hebben baat bij een goede volksgezondheid. We willen dat zorg zich richt op kwaliteit van leven en gezondheid. Een gezonde leefomgeving met sport- en beweegmogelijkheden, laagdrempelige beschikbaarheid van leefstijladvisering en aandacht voor bijdragen aan gezondheid en kwaliteit van leven buiten het zorgdomein, helpen daarbij. We willen gezondheidsbevordering stimuleren en ongezonde keuzes ontmoedigen, zonder mensen in hun vrijheid te beperken.

De VVD wil een gezond, fit en weerbaar Nederland. Kwaliteit van leven voorop. Gezondheid, kwaliteit van leven en zelfredzaamheid zijn belangrijk. Medische oplossingen kunnen bijdragen, maar je omgeving, je werk, je woning zijn minstens zo belangrijk. Samenwerking tussen iedereen die bijdraagt, moet daarom gemakkelijker worden.

Gezond en fit blijven gaat over meer dan alleen gezond eten en bewegen. De overheid moedigt je aan, maar schrijft niet voor hoe je moet leven. De gezonde keuze wordt de gemakkelijke keuze. Zo verkleinen we ook de gezondheidsverschillen in Nederland.

Nederland als (top)sportland. Sportverenigingen en het onderwijs gaan samenwerken om meer kinderen te laten sporten. We willen sport- en beweegprogramma's voor senioren zodat zij betrokken raken bij sportverenigingen en willen dat werkgevers en werknemers meer afspraken maken over ruimte voor sport en bewegen. We versterken onze sportverenigingen en onze unieke sportinfrastructuur. Mensen met een beperking moeten makkelijk toegang hebben tot sporthulpmiddelen en de kwaliteit van zwemdiploma's verbeteren we. We willen meer topsportevenementen naar Nederland halen en goed opgeleide trainers en coaches leveren de beste topsporters af. Matchfixing, doping en misbruik pakken we aan. De kennis over deze bedreigingen voor de sport willen we in één onafhankelijke autoriteit samenbundelen.

We stimuleren gezonde keuzes en ontmoedigen ongezonde keuzes, zonder mensen in hun vrijheid te beperken. We zetten in op het bevorderen van een actieve leefstijl en het verhogen van sportparticipatie in de strijd tegen bewegingsarmoede. We maken bindende afspraken met producenten en supermarkten over het gezonder maken van voeding én het meer promoten van gezonde producten. Mensen moeten op een laagdrempelige manier geïnformeerd en geadviseerd kunnen worden over gezonde voeding en het tegengaan van voedselverspilling. Marketing van ongezonde producten gericht op kinderen beperken we. We gaan door met gratis schoolmaaltijden, waarbij kinderen leren over gezonde voeding. Bij roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik nemen we gerichte maatregelen zoals 'welzijn op recept', bij risicogroepen. Daarbij moet ook breder gekeken worden dan het zorgdomein alleen. We onderzoeken hoe we de kosten en baten van preventie beter inzichtelijk kunnen maken. We willen een Europese aanpak tegen misleidende trucjes als de 'sjoemelsigaret'. Drugsgebruik wordt ontmoedigd, onder meer door voorlichting waarbij we samenwerken met maatschappelijke partners en werkgevers.

Kortom: de VVD ziet het belang van een fit Nederland in en wil investeren in meer sportplekken en -faciliteiten in de buurt van woonwijken. Ook wil de VVD sport beter verbinden met het onderwijs.

NSC:

Wij pleiten voor een goede regeling voor de rijke schooldag. Dit biedt mogelijkheden voor samenwerking tussen basisscholen en instellingen/verenigingen die buitenschoolse activiteiten aanbieden op het gebied van sport, cultuur en huiswerkbegeleiding.

Al op jonge leeftijd moet geïnvesteerd worden in de juiste voeding, mentale gezondheid, goede mondhygiëne, sport en bewegen, het tegengaan van alcohol-, drugs- en tabaksgebruik, een veilig (t)huis en inkomenszekerheid. Met elkaar zullen we ons als samenleving verantwoordelijk moeten voelen voor een gezonde leefstijl van de jeugd, zeker waar het gaat over drank, drugs en mentale weerbaarheid.

We zetten in op een ambitieus sportbeleid. Er komt een nationaal programma om sport en bewegen te stimuleren. Onze doelstelling is dat elke jongere en volwassene deelneemt aan sport en in beweging komt, of dat nu door voetbal, hardlopen of judo is. Gemeenten en lokale organisaties krijgen middelen om het lokale sportaanbod te bevorderen. In het bijzonder besteden we ook aandacht aan de gehandicaptensport en aan goede faciliteiten voor sporttalenten.

Kortom NSC wil een gezonde levensstijl stimuleren. Sporten hoort hier bij. NSC wil gemeenten en lokale organisaties van middelen om het lokale sportaanbod te bevorderen voorzien.

GL/PvdA:

Nog te vaak worden publieke voorzieningen weggezet als 'collectieve lasten' die slecht zouden zijn voor de economie. Wij zien publieke voorzieningen als investeringen in de samenleving. Want de sociale zekerheid, de zorg, kunst en cultuur, sport, het onderwijs en de volkshuisvesting zijn stuk voor stuk sectoren die aan de basis staan van een vitaal, veerkrachtig, vindingrijk en hoopvol Nederland. Deze sectoren zijn een cruciaal onderdeel van onze economie en samenleving, en moeten voor iedereen beschikbaar en toegankelijk zijn, nu en in de toekomst.

Gezondheid is meer dan niet ziek zijn. Voor grip op je leven is gezondheid van het allergrootste belang. En dat is zoveel meer dan niet ziek zijn. Van het totale zorgbudget wordt nu een minimum besteed aan gezondheidsbevordering, preventie, sport en bewegen. Inzetten op publieke gezondheid is nodig, waarbij dus ook wonen, werk, inkomen, onderwijs, schone lucht, schoon water, rijke natuur en een veilige omgeving gezien worden als onderdeel van wat gezond is. Daarom gaan we gezondheidsdoelen wettelijk verankeren.

De overheid geeft het goede voorbeeld en legt zonnepanelen op daken van publieke en semi-publieke organisaties die daarvoor geschikt zijn, waaronder scholen, sportverenigingen en buurthuizen.

Elk kind krijgt een rijk programma met sport, dans, cultuur, techniek, natuur, begeleiding en nabije zorg met een goede balans tussen inspanning en ontspanning. Wij willen deze ontwikkeling van rijke schooldagen doorzetten en op termijn verder uitbreiden in de rest van het land.

Meer aandacht voor collectieve preventie. De regionale zorgfondsen worden gestimuleerd om 5% van hun budgetten te besteden aan preventie. Ook het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport gaat meer geld uitgeven aan preventie.

De sportende samenleving. In een nieuwe Sportwet leggen we wettelijk vast dat iedere gemeente voldoende sportverenigingen en faciliteiten moet hebben. Gemeenten vergoeden lidmaatschapskosten voor mensen met een laag inkomen. De leeftijdsgrens in het Jeugdfonds Sport en Cultuur verhogen we naar 21 jaar. Sport en beweging wordt een standaard onderdeel van de inrichting van onze openbare ruimte. Verder zorgen we dat er op iedere school weer gymles wordt gegeven door een gecertificeerde leraar en is ons doel dat ieder kind een zwemdiploma haalt. We zorgen voor vitale verenigingen en bieden ondersteuning, ook aan de 'kleine' verenigingen.

Kortom: GL/PvdA vindt sport een belangrijk onderdeel van preventie. Ook deze partij wil meer aandacht voor sport in het onderwijs. Opvallend is dat de partij een wettelijk minimum aantal sportfaciliteiten wil opleggen aan gemeenten. Om dit te faciliteren wordt Sport & Beweging een standaard onderdeel van de inrichting van de Nederlandse openbare ruimte.

PVV:

In het partijprogramma van de PVV is geen aandacht voor sport en bewegen. Beide woorden komen niet voor in het partijprogramma. Ook voor gezondheid is er in vergelijking met de andere partijen weinig aandacht.

BBB:

We houden basisvoorzieningen op peil. Sport: gezonde geest in een gezond lichaam, op amateur en professioneel niveau.

BBB wil werken aan het verbeteren van de gezondheidszorg en dat zullen we doen vanuit vier pijlers: 1. De basiszorg moet dichtbij beschikbaar zijn voor iedereen. 2. De regie op de zorg komt te liggen bij zorgprofessionals en niet bij beleidsmakers of zorgverzekeraars 3. De zorg moet weer aantrekkelijk worden om in te werken. 4. Gezonde leefstijl en sport voor iedereen.

Samenwerken met lokale gemeenschappen voor preventie en gerichte zorg. BBB pleit voor een integrale aanpak op wijk- en buurtniveau, waarbij gemeenschapshuizen, wijkcentra en (sport)verenigingen een centrale rol spelen.

We stimuleren gemeenten om sportprogramma's op te zetten waarmee het mogelijk wordt om zo veel mogelijk kinderen aan het sporten te krijgen. Hierbij ondersteunen we organisaties als het Jeugdfonds Sport en Cultuur en stimuleren we gemeenten om met dit soort organisaties samen te werken. In het basisonderwijs komt structureel geld voor meer bewegingsonderwijs, het liefst elke dag. Schoolzwemmen, wordt waar mogelijk weer geïntroduceerd. We zoeken samen met gemeenten naar nieuwe en andere vormen voor de financiering van sportverenigingen. Sportverenigingen zijn

belangrijk voor toegang tot sport, sociale cohesie en gezondheid van mensen. Ze hebben momenteel echter financiële uitdagingen en moeilijkheden met het vinden van vrijwilligers. BBB wil samen met gemeenten structurele oplossingen vinden om deze verenigingen (financieel) te ondersteunen. Topsporters hebben een belangrijke voorbeeldfunctie voor kinderen en we zetten hen daarvoor nog meer dan nu in. Zij kunnen een belangrijke rol vervullen als influencer, onder andere via social media. Topsport is een visitekaartje voor Nederland en sportevenementen dragen bij aan sociale cohesie. We zetten ons in voor behoud en versterking van de sport in zijn algemeenheid. Bij de ontwikkeling van (top)sport campussen streven we naar een evenredige spreiding over Nederland. We verbinden de wereld van zorg en sport: door samenwerking tussen medisch specialisten, huisartsen, fysiotherapeuten en beweegprofessionals, zoals bijvoorbeeld in het beweeghuis in Limburg, of de beweegmakelaars in Deventer. Deze vorm van zorg en sport, mits bewezen effectief, wordt vanuit de Zorgverzekeringswet vergoed.

Kortom; De BBB wil aan de hand van vier pijlers toewerken naar een betere gezondheidszorg. Een van deze pijlers is 'Gezonde leefstijl en sport voor iedereen.'. Daarnaast wil de BBB net als de meeste partijen meer aandacht voor de koppeling tussen sport en het onderwijs. Ook wil de BBB samen met gemeenten financiële steun bieden aan sportclubs en -verenigingen.

D66:

In 2040 is de Nederlandse jeugd één van de gelukkigste ter wereld. Ze zijn actief, sporten en bewegen in dorpen en wijken die zo ingericht zijn dat dat ook makkelijk en veilig kan. We halen grote sportevenementen naar Nederland, zoals het WK Vrouwen Voetbal in 2027.

We investeren extra in preventie, sport en bewegen.

De wettelijke taak van gemeenten om te werken aan de gezondheid van hun inwoners wordt versterkt. Gemeenten kunnen samen met GGD, zorgverzekeraars en welzijnsorganisaties sociale en medische problemen in samenhang aanpakken. Financiële middelen worden ter beschikking gesteld om een gezondere leefomgeving tot stand te brengen in bijvoorbeeld scholen en sportkantines.

In het landelijk preventieakkoord blijft ruime aandacht voor mentale gezondheid, met aandacht voor het vergroten van de mentale vaardigheden van jongeren door onderwijs en sport, inzet op vroege signalering van psychische problemen bij jongeren en verslavingspreventie bij risicogroepen.

Sporten en bewegen geeft mensen zelfvertrouwen. Het biedt kansen om mee te doen in de samenleving en is een belangrijke voorwaarde voor een gezond en lang leven. En niet te vergeten: miljoenen mensen in Nederland beleven ongelofelijk veel plezier aan hun sport. Wat ons betreft moeten sporten en bewegen daarom voor iedereen toegankelijk zijn: voor jong en oud, arm en rijk, met of zonder beperking, binnen of buiten verenigingsverband en ongeacht je achtergrond.

We steunen het initiatief van de Gezonde Generatie en willen dat de Nederlandse jeugd in 2040 de gezondste ter wereld is. Daarom willen we kinderen helpen een gezonde en actieve levensstijl te ontwikkelen en ze prikkelen en verleiden om (meer) te gaan sporten en bewegen. • We willen dat zoveel mogelijk kinderen voldoen aan de beweegnorm van vijf uur bewegen per week. Hiervoor krijgen kinderen op school minimaal twee uur per week bewegingsonderwijs door een vakdocent (zie

'Een rijke schooldag voor elk kind'). Daarnaast krijgen alle kinderen voldoende mogelijkheden om tijdens en bij hun school drie uur per week buiten te spelen en te bewegen.

We stimuleren dat er meer sportaanbod- en mogelijkheden komen voor ouderen om (samen) te bewegen. Dat zorgt voor minder fysieke en mentale klachten en het remt de vraag naar medische zorg. Door regelmatig te bewegen zitten mensen op leeftijd beter in hun vel en onderhouden ze meer sociale contacten.

Iedereen in Nederland moet op een veilige manier volwaardig aan sport en spel deel kunnen nemen. Daarom willen we een inclusief sportklimaat.

Er komt een Sportwet waarin het recht op sport en bewegen is opgenomen voor iedereen. Dat betekent dat we financiële drempels voor huishoudens met een krappe beurs om te kunnen sporten wegnemen met fondsen en voorzien in voldoende openbare plekken om te sporten en bewegen.

En met de investeringen in cultuur, sport en natuur is er ook in het weekend voldoende te doen.

Op een rijke schooldag krijgen leerlingen niet alleen les van hun eigen leraar, maar ook sportles, muzikales of theaterles.

Kortom: Ook D66 ziet het belang van sporten voor de volksgezondheid in. Ook deze partij wil meer investeren in toegankelijke sport voor iedereen en sport in het onderwijs.

PvdD:

Sporten en bewegen nemen in onze samenleving een belangrijke plaats in. Sporten bevordert onze fysieke en geestelijke gezondheid en draagt bij aan zelfredzaamheid, zoals bij zwemmen. Sport heeft ook een maatschappelijke functie en sportverenigingen spelen daarbij een belangrijke rol. Sporten in verenigingsverband moet voor iedereen mogelijk zijn. In elke wijk wordt ruimte gemaakt voor sportvoorzieningen voor jongeren, zoals openbare voetbal- en basketbalveldjes en skateparken. Op jongerencentra wordt niet langer bezuinigd.

Overheidsgebouwen hebben energielabel A of worden zodanig aangepast dat zij hieraan gaan voldoen. De overheid investeert in het verduurzamen van scholen, sportaccommodaties, zorginstellingen en culturele instanties.

Conclusie:

In het gros van de partijprogramma's komt sport uitgebreid naar voren. De link met de volksgezondheid is een belangrijke factor om te investeren in toegankelijkheid van sport voor iedereen. Ook voor de link tussen sport, zorg en onderwijs is veel aandacht. De ene partij is specifiek over hoe deze toegankelijkheid verbeterd kan worden dan de andere. Voor verduurzaming van sportaccommodaties is echter minder toewijding. Dit onderwerp is in slechts enkele partijprogramma's terug te vinden.

Thema: Verduurzamen maatschappelijk vastgoed

VVD:

We houden oog voor het verduurzamen van monumenten en de invloed van klimaatverandering bij parken en omringende landschappen.

Kortom: De VVD wil verduurzaming stimuleren, maar niet verplichten. In het programma veel over woningen en bedrijven maar niet over het vastgoed van de overheid zelf. Verder wil de VVD meer zonnepanelen en windparken op zee.

NSC:

Zonnepanelen kunnen het best op daken en langs infrastructuur worden opgesteld. We steunen het vormen van lokale energiecoöperaties voor kleinschalige energieopwek in wijken, dorpen en op bedrijventerreinen.

Kortom: Verduurzaming van vastgoed komt weinig terug in het programma van NSC.

GL/PvdA:

Een publieke voorziening voor goed eten. We beginnen met de landelijke uitbouw van een nieuwe publieke voorziening voor goed en betaalbaar eten, in lijn met de initiatieven van de Volkskantine. Zoals de bibliotheek lezen toegankelijk maakt, zo maakt deze basisvoorziening goed en gezond eten toegankelijk. Voor snackbar prijzen kunnen mensen hier biologische, plantaardige en verse gerechten kopen met ingrediënten die worden ingekocht bij lokale boeren. Buurtbewoners krijgen zo veel mogelijk zeggenschap en inspraak in de precieze vormgeving per locatie.

Zonnepanelen komen op de lijst met verplichte energiebesparende maatregelen voor eigenaren van grote gebouwen. De overheid geeft het goede voorbeeld en legt zonnepanelen op daken van publieke en semi-publieke organisaties die daarvoor geschikt zijn, waaronder scholen, sportverenigingen en buurthuizen.

Daar waar er inwoners bijkomen, moeten er ook publieke voorzieningen bijkomen.

We gaan het bouwen met een zo klein mogelijke ecologische voetafdruk stimuleren en we moedigen circulair, biobased, energiepositief, natuurinclusief bouwen aan. Gebouwen worden zoveel mogelijk circulair gesloopt, materialen uit de gebouwen worden gebruikt voor andere doelen. De milieuprestatie-eis voor nieuwbouw en grootschalige verbouwingen scherpen we aan. Daarnaast stellen we een maximum aan de hoeveelheid CO₂-uitstoot van bouwmaterialen die worden gebruikt voor nieuwbouw, en we scherpen de eisen daarvoor periodiek aan. In het bouwbesluit wordt opgenomen dat nieuwbouw altijd wordt voorzien van zonnepanelen en/of groene daken. Bij grote woon- en bouwprojecten komt een afdwingbare watertoets die beoordeelt of er klimaat- en wateradaptief wordt gebouwd. We richten een Nationaal Isolatie-inkoopbedrijf op waarmee we gemeenten ondersteunen bij de inkoop van werkvoorraad bij bouwbedrijven voor de komende tien jaar.

Goed onderwijs en een groene toekomst komen ook hier samen. Kinderen zitten nog veelal in schoolgebouwen uit de jaren zestig van de vorige eeuw. Het grootschalig opknappen, vernieuwen,

verduurzamen en veiliger maken van de scholen en de schoolomgeving is voor ons een essentieel onderdeel van een goed leerklimaat.

Kortom: GL/PvdA heeft veel aandacht voor verduurzaming van vastgoed. De meeste aandacht gaat naar het verduurzamen van woningen, maar ook het aanleggen van zonnepanelen op maatschappelijk vastgoed wordt benoemd. GL/PvdA noemt specifiek de verduurzaming van onderwijshuisvesting.

PVV:

Niets over het verduurzamen van maatschappelijke voorzieningen en vastgoed.

BBB:

Mooie oude monumentale gebouwen, waaronder ook kerken, worden indien nodig gerestaureerd, maar in elk geval behouden en onderhouden.

Om de bouwers enige rust te bieden, maken we pas op de plaats met aanvullende duurzaamheidseisen aan nieuwbouw. Zo willen we nieuwbouwprojecten betaalbaar maar ook haalbaar maken.

BBB is voorstander van natuurinclusief bouwen en het gebruik van circulaire en plantaardig geproduceerde bouwmaterialen, denk aan hout, maar ook vlas, riet en ander bouw materiaal dat uitermate geschikt is voor de bouw van duurzame, nieuwe woningen. Wij willen dat bij sloop en renovatie van woningen zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met hergebruik van de vrijkomende materialen. Bij binnenstedelijke herontwikkeling en/of renovatie letten we op klimaatadaptatie, bijvoorbeeld door ruimte te laten voor groen en water.

De 'ladder voor duurzame verstedelijking' afschaffen om snel meer bouwlocaties goed te kunnen keuren. Wij gaan ons inzetten voor kernenergie en totdat dit voldoende energie oplevert, zullen zonnepanelen alleen op plekken als daken, geluidswallen en boven parkeerplekken komen. We willen burgers en ondernemers actief betrekken bij de verduurzaming. Dit kan bijvoorbeeld door het oprichten van lokale energicoöperaties, waar burgers gezamenlijk investeren in duurzame warmte en koude projecten, zon op dak initiatieven, buurtbatterij etc.

We bevorderen zonne-energie (bij voorkeur op daken van gebouwen)

D66:

We investeren maximaal om het verlagen van onze CO2-uitstoot mogelijk te maken. Door alle klimaatdoeners te ondersteunen en de vervuiler te laten betalen, bouwen we samen aan de klimaatneutrale toekomst van Nederland. Bij zonne-energie kiezen we zo veel mogelijk voor zon op daken, gevels en restgronden.

De bouw is alleen al verantwoordelijk voor 40 procent van het afval in Nederland. Daarom willen we een materialenpaspoort voor elk gebouw en steunen we het grondstoffenkadaster. Een materialenpaspoort geeft inzicht in elk onderdeel van een bouwwerk. We zorgen dat bebouwing en infrastructuur 'materialenbanken' worden van onderdelen die ontworpen zijn om te worden

hergebruikt. Ook zetten we in op houtbouw: minimaal 50% van de overheidsgebouwen wordt in hout gerealiseerd.

De C-labelplicht voor kantoren gaan we veel steviger handhaven en uitbreiden naar alle andere gebouwen die buiten de gebouwen voor bewoning vallen. Het Rijksvastgoedbedrijf geeft hierbij het goede voorbeeld. Bovendien schroeven we deze verplichting op naar label B in 2035 en label A+ in 2040.

Veel te veel schoolgebouwen zijn in slechte staat. Dat gaan we aanpakken. Als we gebouwen goed isoleren en de energierekening omlaag brengen, blijft er meer geld over voor goed onderwijs. Gezonde lucht in de klas zorgt voor een goede omgeving om te leren. En schoolpleinen met veel groen dragen bij aan speelgenot en ontspanning. Een goed schoolgebouw draagt bij aan de onderwijskwaliteit en is de basis om inclusief onderwijs en de rijke schooldag verder te realiseren. Daarnaast geeft een goed schoolgebouw een impuls aan de leefomgeving en kan het de buurt of een dorp aantrekkelijk maken.

PvdD:

Zonnepanelen op gebouwen worden de norm. We laten daken niet langer onbenut. Zonnepanelen op gebouwen worden de norm. Overheidsgebouwen hebben energielabel A of worden zodanig aangepast dat zij hieraan gaan voldoen. De overheid investeert in het verduurzamen van scholen, sportaccommodaties, zorginstellingen en culturele instanties.

Klassieke bouwmaterialen zoals beton en staal hebben een grote CO2-voetafdruk. In de bouwwereld is de afgelopen jaren echter hard gewerkt aan recycling, aan innovaties en technieken die minder energie gebruiken, en aan materialen die makkelijk te hergebruiken zijn. We gaan volop inzetten op bio-based bouwen. Dat is bouwen met zo veel mogelijk natuurlijke en hernieuwbare grondstoffen zoals hout, vlas en bamboe. Hierdoor kunnen gebouwen zelfs CO2 gaan opslaan.

We bouwen circulair en natuurinclusief. Er wordt zo veel mogelijk gebruikgemaakt van natuurlijke, hernieuwbare en gerecyclede materialen. Deze natuurlijke materialen moeten op een verantwoorde manier worden geteeld en geoogst en mogen niet leiden tot natuurverlies of ecologische schade. We gebruiken geen dierlijke bouwmaterialen.

Alle gebouwen worden voorzien van een materialenpaspoort, zodat deze materialen bij sloop opnieuw kunnen worden ingezet, ook bij verbouwing en isolatie van bestaande gebouwen.

Bouwmaterialen worden zo milieu- en klimaatvriendelijk mogelijk geproduceerd en bij aanbestedingen kiezen we de minst belastende materialen.

Groene daken komen op de lijst van verplichte energiebesparende maatregelen voor eigenaren van grote gebouwen.

Nieuwbouw wordt natuurinclusief met groen, nestgelegenheid voor dieren, bomen en struiken in de straat en speelnatuur om de hoek. Bij isolatie en renovatie van bestaande gebouwen wordt verplicht

rekening gehouden met de natuur: wanneer bijvoorbeeld nestgelegenheid voor vogels verdwijnt door dakisolatie, moet dichtbij een alternatief worden geboden

Conclusie:

De meeste partijen erkennen de noodzaak voor verduurzaming. Over de manieren waarop deze verduurzaming plaats moet vinden zijn de meningen verdeeld. Waar de ene partij strengere energie-eisen wil stellen, vindt de andere partij dat we deze energie-eisen voor nieuwbouw juist moeten versoepelen en we ons moeten focussen op de verduurzaming van bestaande gebouwen. Over het algemeen zijn partijen het er over eens dat er meer zonnepanelen op daken gelegd moeten worden; ook bij gebouwen met een maatschappelijke functie. Diverse partijen willen meer circulair, biobased en natuurinclusief bouwen. Een enkele partij zegt iets over de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed.

Thema: Huisvesten van vluchtelingen

We gaan hier alleen in op het huisvesten van vluchtelingen, de spreiding en de rol van gemeenten hierbij.

VVD:

Voor statushouders hebben gemeenten de vrijheid om te bepalen hoe huisvesting vormgegeven wordt, bijvoorbeeld door middel van een eigen huis, flexwoningen, een tussenvoorziening of een andere vorm van tijdelijke opvang. Opvang voor kansarmen wordt versoepeld en locaties ingericht met een meer gesloten en sober regime.

Als er afspraken zijn gemaakt om de instroom te beperken, vinden wij het ook eerlijk afspraken te maken over een evenwichtiger spreiding van asielopvang in Nederland. Want wij vinden niet dat een regio alles maar moet oplossen. Daarbij zijn voor ons tijdelijkheid, duidelijkheid over het maximumaantal te verdelen asielzoekers en financiële prikkels om gemeenten positief te stimuleren belangrijke elementen. Het voorliggende wetsvoorstel bevat deze elementen niet.

NSC:

We zijn tegen de voorliggende Spreidingswet; we willen gemeenten pas verplichten om een aandeel te leveren in de eerste opvang van kansrijke asielzoekers als de centrale randvoorwaarden op orde zijn

GL/PvdA:

Wij brengen de asielketen in Nederland op orde door te kiezen voor kleinschaligere voorzieningen, eerlijk verspreid over het land en passend bij de draagkracht van de gemeenschap. De opvang vormt een plek waar vluchtelingen en buurtbewoners elkaar ontmoeten door samen te leven, te leren en te werken.

PVV:

Niets over de huisvesting van vluchtelingen

BBB:

Voor iedereen die wel recht heeft op verblijf in Nederland gaan we echt eerlijk spreiden. In heel

Nederland gaan we per inwonersaantal evenveel mensen opvangen. Nu zien we dat de Noordelijke provincies veel meer opnemen dan randstedelijke provincies. We stoppen dus met spreiden op basis van landoppervlak en gaan spreiden op basis van inwonersaantallen en draagvlak. Gelijke monniken, gelijke kappen, iedereen pakt zijn eerlijke verantwoordelijkheid.

D66:

De opvanglocaties (voor asielzoekers) van de toekomst hebben open deuren: we zorgen voor locaties waar mensen makkelijker in contact komen met elkaar. Bijvoorbeeld door gezamenlijke activiteiten, cursussen of huiskamers voor de buurt. Asielzoekers krijgen bovendien een grotere verantwoordelijkheid op de locatie waar ze wonen, bijvoorbeeld via medezeggenschap. Zo zorgen we voor plekken die ten goede komen aan de buurt, voor meer draagvlak én dat nieuwkomers eenvoudiger meedoen - vanaf de allereerste dag.

In Nederland moeten we zorgen voor meer stabiliteit in de opvangvoorzieningen. Hiervoor hebben we een stabiele voorraad aan voorzieningen nodig van goede kwaliteit, verspreid over het land, ondersteund door een spreidingswet. We zetten zo veel mogelijk in op permanente (of op z'n minst zeer langdurige) locaties, meer kleinschalige opvang, mogelijkheden voor gemeenten om zelf de opvang te organiseren, en opvanglocaties met open deuren naar de omwonenden.

Gemeenten krijgen ruimte om opvang in te passen in de lokale context, bijvoorbeeld door meer mogelijkheden te creëren voor kleinschalige opvang. Ze krijgen meer verantwoordelijkheden en het budget dat zij nodig hebben. De spreidingswet gaat helpen om opvang beter te verspreiden

PvdD:

De huisvesting van mensen met verblijfsrecht vindt zorgvuldig plaats: we zorgen voor evenredige en rechtvaardige verdeling over gemeenten, waar het kan op wijkniveau

Conclusie:

Vijf van de zeven onderzochte partijen zijn voor een gelijke verdeling over de gemeenten. Ook zijn de meeste van deze partijen het er over eens dat de omstandigheden waarin asielzoekers worden opgevangen beter moeten.

Meer informatie

Berichten van Bouwstenen

- [Bericht](#): Puntje voor de kiezer (Bouwstenen, 2023)
- [Bericht](#): Tijd om te kiezen (Bouwstenen 2021) .

De 26 politieke partijen en hun programma's:

1. [VVD](#): Ruimte geven. Grenzen stellen.
2. [D66](#): Nieuwe energie voor Nederland
3. [Groenlinks / PvdA](#): Samen voor een hoopvolle toekomst
4. [PVV](#): Nederlanders weer op 1
5. [CDA](#): Recht doen.
6. [SP](#): Nu de mensen
7. [FvD](#): Het programma van hoop, optimisme en herstel

8. [PvdD](#): Een wereld te herwinnen
9. [ChristenUnie](#): Nieuwe verbondenheid
10. [Volt](#): Toekomst, nu.
11. [JA21](#): Nederland weer op de rit
12. [SGP](#): Woord houden
13. [DENK](#): Nu is het moment
14. [50PLUS](#): 50PLUS wil het goede terug
15. [BBB](#): Van Vertrouwenscrisis naar Noaberstaat
16. [BIJ1](#): Partijprogramma BIJ1
17. [Piratenpartij - De Groenen](#): De mens centraal
18. [BVNL](#): Nederland voorop en vooruit
19. [NSC](#): Tijd voor herstel
20. [Splinter](#): Verkiezingsprogramma 2023
21. [Libertaire Partij](#): Regeer je eigen leven
22. [LEF](#): Lef voor de nieuwe generatie
23. [Samen voor Nederland](#): Liefde | Vrijheid | Waarheid
24. [Nederland met een plan](#): Programma Tweede Kamerverkiezingen
25. [PartijvdSport](#): Kwaliteit van leven loont
26. [Politieke partij voor basisinkomen](#): Leefgeld, omdat iedereen telt

Grootste partijen volgens de peilingwijzer op 07-11:

1. VVD
2. NSC
3. GL/PvdA
4. PVV
5. BBB
6. D66
7. PvdD

<https://www.cpb.nl/keuzes-in-kaart-2025-2028>

<https://vng.nl/nieuws/vng-politieke-partijen-erkennen-financiele-zorgen-gemeenten>

<https://www.binnenlandsbestuur.nl/financien/vng-hoopvol-over-verkiezingsprogrammas>